

# КРИТЕРІЇ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ГОТОВНОСТІ СУЧАСНОГО ПЕДАГОГА ДО ТВОРЧОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

ПАВЛИК Наталія Василівна

(м. Київ, Україна)

orcid.org/0000-0002-5828-606X

*Статтю присвячено висвітленню критеріїв психологічної готовності сучасного педагога. Автором проаналізовано психолого-педагогічні функції та особистісні якості педагога НУШ, визначено систему критеріїв його психологічної готовності до професійної діяльності в умовах Нової української школи. У статті представлено авторську двох-вимірну структуру психологічної готовності вчителя НУШ, яка має особистісний та професійний виміри, що містять відповідні компоненти.*

**Ключові слова:** психологічна готовність; професійно-педагогічна діяльність; Нова Українська школа, критерії психологічної готовності.

*The article is devoted to the coverage of the criteria of psychological readiness of a modern teacher. The author analyzes the psychological and pedagogical functions and personal qualities of the teacher, determines the system of criteria for his psychological readiness to creative professional activity in the New Ukrainian school. The article presents the author's two-dimensional model of the structure of psychological readiness of a teacher in conditions of the New Ukrainian School. This model has personal and professional dimensions that contain relevant components.*

**Key words:** psychological readiness; professional and pedagogical activity; New Ukrainian school, criteria of psychological readiness.

## **Актуальність проблеми.**

Сьогодні Нова українська школа висуває нові вимоги до сучасного вчителя. Освітньою реформою передбачено низку стимулів для особистого і професійного зростання сучасних педагогів. В контексті концепції Нової української школи з'являються й нові професійні завдання й нові вимоги до вчителя, який зможе стати агентом її якісних змін. Це зумовлює **актуальність** визначення чітких критеріїв психологічної готовності вчителя НУШ до творчої педагогічної роботи.

Педагогічна творчість – це оптимальна реалізація моделей педагогічної діяльності. Вчитель має самостійно визначати шляхи реалізації власних новацій, втілюючи їх в життя. Творчість вчителя залежить від його світогляду, загальної і професійної культури й проявляється у мистецтві тлумачення навчального матеріалу, виділенні суттєвих ознак явищ.

**Метою** статті є визначення критеріїв психологічної готовності особистості, презентація результатів емпіричного дослідження стану психологічної готовності педагога до професійно-педагогічної діяльності в умовах НУШ.

Досягнення поставленої мети передбачається шляхом реалізації наступних **завдань**: 1. Проаналізувати поняття «Психологічна готовність» й визначити комплекс професійно-значущих якостей, що є критеріями психологічної готовності педагогів Нової української школи до педагогічної творчості. 2. Розробити психодіагностичну методику вивчення стану психологічної готовності особистості до професійно-педагогічної діяльності. 3. Емпірично дослідити стан психологічної готовності сучасних педагогів до професійно-педагогічної діяльності в умовах Нової української школи.

**Виклад основного матеріалу.** При дослідженні психологічної готовності педагога слід з'ясувати: які особистісні риси педагога створюють сприятливі умови для розвитку педагогічної творчості? Екс-міністр освіти та науки України Гриневич Л. зауважує: «Нова українська школа буде успішною, якщо до неї прийде успішний вчитель, який вирішить багато питань щодо: якості викладання, комунікації з дітьми та адміністрацією школи. Це має бути людина-лідер, яка може вести за собою, любить свій предмет і якісно його викладає» [1].

Нами проведено теоретичний аналіз педагогічних засад Нової української школи та психологічних концепцій щодо розвитку педагогічної майстерності, на основі яких визначено критерії психологічної готовності вчителя до творчої професійної діяльності. В психологічному плані формула Нової школи складається з ключових позицій: наскрізний процес виховання, який формує вищі цінності учня; орієнтація на потреби учня; новий зміст освіти, заснований на формуванні компетентностей, необхідних для успішної самореалізації в суспільстві; вмотивований учитель, який має свободу творчості й професійно розвивається; педагогіка, що ґрунтується на партнерстві між учнем, учителем і батьками.

Основними принципами цього підходу є: повага, доброзичливість і позитивне ставлення до особистості; довіра у стосунках; діалог; взаємодія; взаємоповага; розподілене лідерство; партнерство, добровільне прийняття

зобов'язань, виконання домовленостей.

Завданнями сучасного вчителя є створення умов для розвитку особистості учня, його здібностей, мотивації до навчання, творчого сприйняття знань, вмінь самостійно мислити. Учень має навчитися не тільки відповідати на запитання, а й вміти їх ставити, шукати відповіді на них. Педагог має демонструвати універсальні способи дій, ініціювати учнів, консультувати їх, знаходити способи включення в роботу всіх, створювати умови для набуття життєвого досвіду.

Найголовніша риса вчителя – це любов до дітей. Вони навчаються в того, кого люблять. Друга важлива риса – здатність відійти від авторитарного формату і бути на рівні з дітьми. Сучасну освіту потрібно зробити її міждисциплінарною. Вчителі мають навчати не лише хімії чи історії, а показувати, що історія пов'язана з психологією, психологія – з біологією, а біологія – з хімією. Вчитель має вміти мотивувати учня: до розвитку, до пізнання світу. Це можна зробити лише тоді, коли сам любиш свою працю, коли ти відповідальний і відкритий до світу [4].

Елькін О. зазначає, що головний тренд у сучасній освіті – це зміна ролей педагога, які він виконує в освітньому процесі. Сьогодні завдання вчителя – не просто передавати знання, а бути фасилітатором, модератором, помічником, щоб навчити дітей самостійно здобувати інформацію. Ройз С. вважає, що внутрішній світ вчителя має бути глибоким, живим, емоційним, адже саме цей світ він ретранслює на учнів. Педагог має бути авторитетним, але не авторитарним. Сучасна освіта орієнтується на створення умов розвитку особистості, розвиток компетенцій дитини, її адаптивності й стресостійкості. Тому дуже актуальною для вчителів є життєстійкість, оскільки ця професія пов'язана з високим рівнем психологічного вигорання. Педагог має бути гнучким. Він не повинен боятися змінюватися та виходити за межі зони комфорту.

У зв'язку з цим варто говорити про нові ролі вчителя – не як єдиного наставника та джерело знань, а як *вихователя, фасилітатора, супервайзера, тьютора, коуча, модератора* в індивідуальній освітній траєкторії та особистісному розвитку дитини [1].

*Педагог-вихователь* має бути прикладом втілення у власному житті духовно-

моральних принципів, адже педагогічна діяльність, що не одухотворена моральним змістом, втрачає позитивний сенс і є засобом лише прагматичного самоствердження педагога. Фактором зниження ефективності навчального процесу унаслідок порушення стосунків між учнем та вчителем є невротичність педагога, що загострює міжособистісні конфлікти і підсвідомо викликає невротичний розвиток особистості учня. Тому сьогодні значно зростає роль педагога-вихователя як взірця моральної компетентності й гармонійної поведінки.

*Вчитель-тьютор* (англ. tutor – учитель) – це особа, що веде індивідуальні або групові заняття, репетитор, наставник, надавач освітніх послуг; ключова фігура в дистанційному навчанні, що відповідає за проведення занять. Особливу потребу у діях тьютора мають здобувачі освіти інклюзивних груп.

*Вчитель-коуч* має сприяти дитині в розвитку, досягненні життєвих цілей та успіху. Коучинг (англ. Coaching – тренерство) – процес, під час якого люди навчаються й отримують певні навички. Коуч – це фахівець, тренер, який виступає як режисер навчального процесу і робить з учня професіонала в певному напрямі.

*Педагог-фасилітатор* (англ. facilitate – допомагати) – це вчитель, який стимулює та спрямовує процес самостійного пошуку інформації та спільної діяльності учнів. Фасилітація – це управління процесом обговорення питань у групі людей. Мета педагога-фасилітатора – налагодити ефективний обмін думками таким чином, щоб успішно подолати зіткнення думок й розбіжностей і прийняти вірне групове рішення.

*Педагог-супервайзер* (англ. supervisor – спостерігач, керівник) – організатор навчального процесу. Його метою є організація та контроль конструктивності процесу навчання й спілкування всіх учасників педагогічної взаємодії.

*Педагог – модератор* – організатор групової роботи, що активізує і регламентує процес взаємодії учасників групи, забезпечує ділове спілкування, обговорення, визначення результатів групової дискусії. Модерація – це структурований процес групового обговорення проблем, пошуку шляхів їх вирішення, прийняття спільного рішення.

**Отже,** сучасний вчитель має бездоганно знати свій предмет, любити дітей і

свою професію, поєднувати в собі такі компетенції: фасилітатора (створювача умов для навчання), супервайзера (організатора), тьютора (репетитора), коуча фасилітатора (тренера, режисера), супервайзера, модератора. В особистісному плані педагог НУШ має бути психологічно компетентною людиною, лідером, менеджером, успішним професіоналом, ефективним комунікатором, чесним, чуйним, тактовним, толерантним, люблячим дітей і свою професію [1]. До наукових знань педагога має додаватися творчість. Вчителі мають заохочувати розвиток креативності у дітей, говорити з ними про глобальні проблеми, стимулювати процес асиміляції з суспільством й одночасно зберігати ідентичність.

Для визначення критеріїв психологічної готовності вчителя до творчої професійної діяльності було здійснено теоретичний аналіз сучасних психолого-педагогічних підходів щодо психологічних детермінант розвитку педагогічної майстерності вчителя. Переважна кількість дослідників одностайно згодні з тим, що провідним фактором творчої професійної діяльності педагога є стійка *мотивація* до педагогічної праці (любов до дітей, до професії, бажання поділитись знаннями). На думку Ушинського К.Д., головне покликання вчителя – це мистецтво навчання і виховання, вміння розпізнавати і стимулювати кращі риси учня [2]. Мистецтво вчителя виявляється в тому, як він укладає композицію уроку, знаходить потрібний тон спілкування в складних ситуаціях.

Педагогічна майстерність – це досконале і творче виконання учителем професійних функцій на рівні мистецтва, результатом чого є створення оптимальних соціально-психологічних умов для становлення особистості учня (Мороз О.Г.). Педагогічна майстерність формується і удосконалюється на основі творчої активності вчителя. Найбільш професійно значущими якостями для здійснення педагогічної творчості є: активність, об'єктивність, різнобічність, цілеспрямованість, комплексність, системність, перспективність, прогностичність, аналітичність, ерудиція, креативність, інтуїція, імпровізація, оптимізм [2]. вважає, що сила педагога в його знаннях, благородстві, гідності, чесності, любові, повазі до дітей, до своєї професії, в служінні добру (Сковорода Г.С.). Відтак, рисами педагога, які забезпечують йому повагу з боку учнів, є *моральні якості*.

Механізмом продуктивного перетворення особистості учня є пробудження її сутнісних сил. Педагогічна творчість завжди є *співтворчістю*, що вимагає від учителя уміння управляти своїми психічними станами, викликати творчу насагу в себе і в учнів (Загвязинський В.І.). До педагогічних *здібностей* належать: здатність розуміти учнів, самостійне творче мислення, винахідливість, організаторські здібності, яскравість, образність, змістовність, переконливість мови, педагогічний такт, здатність до педагогічно-вольового впливу, вимогливість вміння пов'язувати навчальний матеріал з життям, спостережливість [2, с. 35-40].

Важливим фактором успішності педагогічної творчості є *педагогічна потреба*, яка проявляється у потязі до навчання й виховання дітей, прагненні брати участь в педагогічному процесі, самовдосконалюватися в науковому, культурному, педагогічному відношеннях. Іншими словами, провідним фактором успішності професійної діяльності вчителя є *педагогічна мотивація*.

Професійно значущими якостями вчителя є: емпатія, динамізм (ініціатива, гнучкість, енергійність, почуття гумору, вимогливість), здатність до рефлексивного керівництва (Львова Ю.Л.). Синиця І.О. говорить про важливість *педагогічного такту* як чуття доречності, доцільності, дотримання міри, уміння встановлювати правильні взаєностосунки з учнями. Критерієм педагогічної творчості є те, наскільки вчитель вміє привести навчальний процес у відповідність з особливостями учнів і передбачити можливі результати. Зязюн І.А. стверджує, що педагогічний талант розвивається з почуття любові до справи [2, с. 122].

На основі теоретичного аналізу наукових підходів було визначено поняття **психологічної готовності** педагога до професійної діяльності як сполучення стійкої педагогічної *мотивації* та *здатності* вчителя до здійснення педагогічної творчості. Професійні знання, уміння й навички, в процесі опанування ними, перетворюються у психологічні якості та професійні здібності, які є передумовами розвитку психологічної готовності педагога до творчої професійної діяльності.

На основі теоретичного аналізу психолого-педагогічних концепцій та базових компетентності вчителя нами визначено двох-вимірну *структуру психологічної готовності* вчителя НУШ до творчої професійно-педагогічної

діяльності (табл. 2). До компонентів першого (*особистісного*) виміру належать *ціннісно-мотиваційний, креативно-когнітивний, морально-комунікативний та емоційно-вольовий (поведінковий)* компоненти.

Таблиця 2.

Структура психологічної готовності вчителя НУШ до творчої педагогічної діяльності

Педагогічні функції вчителя НУШ	Психологічні компоненти педагогічної творчості вчителя НУШ			
	<i>Ціннісно-мотиваційний</i> (педагогічна мотивація)	<i>Креативно-когнітивний</i> (психолого-педагогічні й спеціальні знання)	<i>Морально-комунікативний</i> (психолого-педагогічні уміння)	<i>Емоційно-вольовий (поведінковий)</i> (психолого-педагогічні навички)
Педагог-вихователь	<i>Духовно-соціальна спрямованість:</i> 1) інтерес і любов до дітей, 2) потяг виховувати та піклуватися про дітей 3) прагнення до морального піднесення особистості учня, пробудження в неї духовності.	<i>Педагогічно-виховна компетентність</i> 1) вміння пов'язувати навчальний матеріал з життям, 2) здатність перетворювати свій предмет в засіб розвитку особистості, 3) здатність розуміти і розвивати кращі якості учня.	<i>Моральні ставлення до учнів:</i> 1) емпатія, прийняття, особистості учня, 2) доброзичливість, вміння вислухати й підтримати учня, 3) здатність до морального вибору, до моральної оцінки явищ, до моральних вчинків.	<i>Гармонійність поведінки:</i> 1) щирість, чесність, позитивність, 2) самоконтроль, своїх психічних станів, емоційна врівноваженість, терпіння, 3) відповідальність, послідовність поведінки
Педагог-тьютор	<i>Педагогічна потреба:</i> 1) інтерес до професії, 2) потяг до участі в педагогічному процесі, до навчання дітей, 3) прагнення до самоосвіти, самовдосконалення	<i>Педагогічно-когнітивні здібності</i> 1) ерудиція, пам'ять, знання предмета, 2) спостережливість, 3) орієнтація в інформаційному просторі.	<i>Культура педагогічного спілкування:</i> 1) педагогічний такт (чуття доречності, доцільності, міри), 2) повага до учня, 3) яскравість і переконливість мови.	<i>Педагогічне самовладнання</i> 1) спокій, витримка; 2) справедливість, вимогливість; 3) воля, здатність впливати на учнів.
Педагог-коуч-фасилітатор	<i>Мотиваційно-творча активність:</i> 1) прагнення до особистісного розвитку учнів, 2) вміння налагоджувати спілкування і стосунки між учнями, 3) потяг до активізації процесу творчого пошуку учнів.	<i>Креативність</i> 1) гнучкість мислення, креативність, здатність до генерації нових ідей, 2) сприяння творчому розвитку учнів, 3) педагогічна творчість, спонтанність.	<i>Психологічна компетентність</i> 1) здатність до розуміння думок, почуттів учнів, причин їх вчинків; 2) наявність особистісної позиції, яка допомагає поєднувати несумісні поняття; 3) уміння спрямовувати процес діяльності учнів	<i>Здатність до режисури навчальним процесом:</i> 1) здатність до педагогічної імпровізації, 2) уміння викликати наснагу в себе, в інших, 3) здатність педагога до співтворчості.
Педагог-модератор	<i>Інтерес до організації групової роботи:</i> 1) потяг до командної роботи, 2) інтерес до колективних обговорень, 3) прагнення до лідерства і керування групою.	<i>Конструктивна ініціатива</i> 1) цілеспрямованість винахідливість, 2) почуття гумору, 3) вміння визначати проблемні питання у колективних обговореннях.	<i>Гармонійність взаємостосунків</i> 1) толерантність до інших поглядів, 2) здатність до створення нових засобів взаємодії, 3) вміння керувати процесом спілкування.	<i>Ефективність рефлексивного керівництва</i> 1) енергійність, впевненість, успішність, 2) організованість, 3) організаторські здібності.

Усі компоненти тісно пов'язані між собою. Кожний з них має певне змістове

наповнення (сукупність окремих якостей) і певну ступінь сформованості. Другий (*професійний*) вимір психологічної готовності до творчої професійно-педагогічної діяльності складають основні педагогічні функції вчителя НУШ: вихователь, тьютор, коуч-фасилітатор, модератор. Ми поєднали функції коуча і фасилітатора, оскільки вони обидві сприяють особистісному зростанню учнів, а також функції супервайзера і модератора, які пов'язані переважно з контролем групової динаміки та якості навчального процесу. Кожна функція має прояв на рівні кожного з компонентів у вигляді певних професійних компетенцій.

Психологічною основою розвитку *ціннісно-мотиваційного* компонента є педагогічна мотивація. Критеріями його сформованості є:

–*Духовно-соціальна спрямованість* (інтерес і любов до дітей, потяг виховувати, піклуватися про дітей, прагнення до морального піднесення особистості учня, пробудження в неї духовності);

–*Педагогічна потреба* (інтерес до професії, до навчання дітей, до самоосвіти й самовдосконалення в культурному та педагогічному відношеннях);

–*Мотиваційно-творча активність* (прагнення до особистісного розвитку учнів, активізації процес творчого пошуку);

–*Інтерес до організації групової роботи* (потяг до командної роботи, інтерес до колективних обговорень, прагнення до лідерства і керування групою).

Психологічною основою розвитку *креативно-когнітивного* компоненту є психолого-педагогічні й спеціальні знання. Критеріями його сформованості є:

–*Педагогічно-виховна компетентність* (вміння пов'язувати навчальний матеріал з життям, здатність розуміти і розвивати найсильніші сторони учня, перетворювати свій предмет в засіб розвитку особистості);

–*Педагогічно-когнітивні здібності* (ерудиція, педагогічна пам'ять, знання предмета, спостережливість, вміння орієнтуватися в інформаційному просторі);

–*Креативність* (гнучкість мислення, здатність до генерації нових ідей, сприяння творчому розвитку учнів, педагогічна творчість, спонтанність);

–*Конструктивна ініціатива* (цілеспрямованість, винахідливість, почуття гумору, вміння визначати проблемні питання у колективних обговореннях).



Психологічною основою розвитку *морально-комунікативного* компоненту є психолого-педагогічні уміння. Критеріями його сформованості виступають:

–*Моральні ставлення до учнів* (емпатія, прийняття, доброзичливість, вміння вислухати, підтримати учня, здатність до моральної оцінки вчинків);

–*Культура педагогічного спілкування* (педагогічний такт (чуття доречності, доцільності, міри), повага до учня, яскравість і переконливість мови);

–*Психологічна компетентність* (здатність до розуміння думок, почуттів учнів, причин їх вчинків; наявність особистісної позиції, уміння поєднувати несумісні поняття, спрямовувати процес діяльності учнів);

–*Гармонійність соціальних взаємостосунків* (толерантність до інших поглядів, здатність до керування процесом спілкування).

Морально-комунікативні риси (щирість, довіра, уважність, емпатія) на відміну від суто комунікативних якостей (комунікабельності, товариськості) дозволяють здійснювати не просто спілкування, а *моральне* спілкування, яке являє собою якісно новий рівень міжособистісних комунікацій, що базується на безумовному визнанні цінності іншої особистості.

Психологічною основою розвитку *емоційно-вольового* компоненту є психолого-педагогічні навички. Критеріями його сформованості виступають:

–*Гармонійність поведінки* (щирість, чесність, відповідальність; емоційна врівноваженість, позитив, терпіння; послідовність поведінки);

–*Педагогічне самовладання* (самоконтроль, спокій, витримка, справедливість, воля, педагогічна вимогливість; здатність конструктивно впливати на учнів);

–*Здатність до режисури навчальним процесом* (до педагогічної імпровізації), уміння викликати насагу в себе та в інших, здатність до співтворчості з учнями;

–*Ефективність рефлексивного керівництва* (енергійність, впевненість, успішність; організованість; організаторські здібності).

Блок емоційно-вольових якостей дозволяє здійснювати моральну саморегуляцію власної поведінки і справляти конструктивний педагогічний вплив на учнів. Безперечно, педагог, як кожна людина, має певні негативні риси і пов'язані з ними психологічні проблеми, але за умови постійного

самоусвідомлення й прагнення до самоудосконалення він набуває досвіду роботи над собою, опановує оптимальні засоби компенсації та самоактуалізації.

Неузгодженість змісту декларованих вчителем моральних принципів та відсутністю їх реальної поведінкової реалізації сприяє порушенню ціннісної регуляції життєдіяльності людини [3]. Тобто мова йде про феномен, коли педагог творчо і красномовно говорить про моральні цінності, демонструючи у повсякденному житті моральну некомпетентність, байдужість, неповажність до оточуючих, егоїзм тощо. Тоді дитина спостерігає неузгодженість між тим, що вчитель говорить і тим, як він себе поводить, що сприяє формуванню неусвідомленої дитячої неконгруентності. Таким чином, якщо моральні цінності, які тільки декларуються вчителем, не є його рисами, вчитель не здатен до здійснення ефективного педагогічного впливу на учня, оскільки його слова не підкріплюються живим прикладом конкретних морально-поведінкових вчинків.

Відповідно до визначених критеріїв було розроблено опитувальник «**Психологічна готовність педагога**», в основу якого покладено психодіагностичні запитання, що дозволяють досліджувати рівень сформованості психологічної готовності педагога НУШ до творчої професійної діяльності (високий, середній, низький), а також рівень сформованості окремих компонентів та педагогічних функцій (вихователя, тьютора, коуча, модератора).

Особи з *високим рівнем* психологічної готовності відрізняються вираженою мотивацією до педагогічної роботи, люблять дітей, добре володіють своєю професією і перетворюють процес навчання на процес гармонійного розвитку особистості учня. Також ці особи вміють творчо розв'язувати складні завдання, проявляти креативність, цілеспрямованість, винахідливість, почуття гумору. Вони емоційно врівноважені, вміють ефективно керувати групою, бути фасилітаторами й модераторами у групових обговореннях. У своїх ставленнях до учнів вони проявляють щирість, чесність, відповідальність, позитив, терпіння, що дозволяє їм здійснювати конструктивний психолого-педагогічний вплив на учнів.

Педагоги, що мають *середній рівень* психологічної готовності, хоча в цілому й справляються з педагогічною роботою, але не захоплюються нею (не

відчувають особливого прагнення до навчання й виховання дітей). Вроджена інтуїція, емпатія, спостережливість, волюві якості, набуті педагогічні знання, уміння, навички та організаторські здібності дозволяють їм більш-менш вдало організувати педагогічний процес. Але їм не вистачає креативності, «творчого вогнику» в роботі, щирості й любові до учнів. Педагогічний процес їх не надихає, вони кваліфіковано передають дітям знання, але не насичують міжособистісні стосунки з ними емоційним позитивом, відчуттям спільної подорожі у світ знань та нових відкриттів.

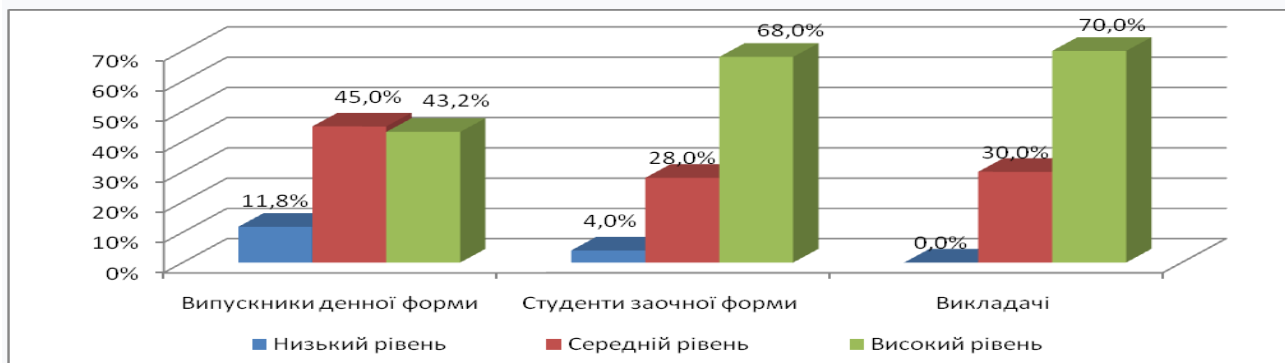
Особи з *низьким рівнем* психологічної готовності відкрито тяготяться педагогічною діяльністю. У них відсутня мотивація до спілкування з учнями. Вони не вміють виховувати дітей, піклуватися про них. Волюві якості не розвинені. Такі особи не здатні до самовладання, нерідко дратуються, кричать на дітей, не можуть налагодити дисципліну і конструктивний діалог в учнівському колективі. Як правило, такі вчителі не мають авторитету серед учнів. В результаті вони дуже втомлюються фізично і психічно від педагогічної роботи, емоційно вигорають й набувають невротичних рис.

**Результати емпіричного дослідження.** Нами було проведено емпіричне дослідження стану психологічної готовності педагогів до творчої професійної діяльності. У дослідженні брали участь 68 студентів 4 курсу денної форми навчання Кременчуцького педагогічного коледжу імені А.С. Макаренка за спеціальністю «Початкова освіта», які мали педагогічний стаж лише у межах педагогічної практики; 25 студентів заочної форми навчання за тією же спеціальністю з педагогічним стажем 1-3 роки та 24 педагоги Києва та Кременчука з тривалим педагогічним стажем (15-30 років).

За результатами дослідження виявилось, що високий рівень психологічної готовності до творчої професійної діяльності виявили 43,2 % майбутніх педагогів очної форми (з педагогічним стажем у межах педагогічної практики), 68 % майбутніх педагогів заочної форми навчання (з педагогічним стажем 1-3 роки). У педагогів з тривалим стажем цей відсоток значно вищий (70 %) (Мал. 1).

Кількість осіб, що мають середній рівень психологічної готовності, з набуттям педагогічного стажу знижується: у випускників денної форми навчання

вона дорівнює 45 %, у студентів-заочників – 28 %, а серед досвідчених педагогів лише 30 % мають середній рівень психологічної готовності.



Мал. 1. Відсотковий розподіл осіб з низьким, середнім та високим рівнем психологічної готовності.

Відсоток осіб з низьким рівнем психологічної готовності до педагогічної діяльності також значно знижується від студентів-очників (11,8 %) до студентів-заочників (4 %) і зовсім зникає у досвідчених вчителів (0 %). Це можна пояснити тим, що педагоги з низьким рівнем психологічної готовності або прикладають зусиль, щоб адаптуватися до професійної діяльності, або взагалі не затримуються у педагогічній професії. Отже, набуття педагогічного стажу значно підвищує психологічну готовність до педагогічної діяльності. Педагог ніби відчуває свою спорідненість з навчально-виховним середовищем, усвідомлює свою позицію й майже доводить до автоматизму виконання спектру педагогічних функцій.

**Висновки.** Психологічна готовність педагога НУШ – це сполучення стійкої педагогічної *мотивації* й *здатності* до педагогічної творчості. Психологічна готовність вчителя має 4 компоненти: *ціннісно-мотиваційний, креативно-когнітивний, морально-комунікативний, емоційно-вольовий.*

Педагог НУШ має професійно опанувати функції: вихователя, тьютора, коуча-фасилітатора й модератора процесу групової динаміки.

Критеріями психологічної готовності педагога до педагогічної творчості є: духовно-соціальна спрямованість, педагогічна потреба, мотиваційно-творча активність, інтерес до організації групової роботи, виховна компетентність, педагогічно-когнітивні здібності, креативність, конструктивна ініціатива, моральні ставлення до учнів, культура педагогічного спілкування, психологічна компетентність, гармонійність поведінки, педагогічне самовладання, здатність до

режисури навчальним процесом, ефективність рефлексивного керівництва.

Набуття педагогічного стажу підвищує психологічну готовність вчителя.

**Перспективи подальших досліджень** психологічної готовності сучасного вчителя НУШ до професійно-педагогічної діяльності полягають у розробці психологічних програм і тренінгів розвитку професійно-важливих якостей, опанування новими професійними ролями педагога.

#### **Список використаних джерел**

1. Гриневич Л. Нові професійні ролі і завдання сучасного вчителя в контексті концепції Нової української школи / Всеосвіта – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: – <https://vseosvita.ua/library/novi-profesijni-rol-i-zavdannja-sucasnogo-vcitela-v-konteksti-koncepcii-novoi-ukrainskoi-skoli-87162.html>
2. Педагогічна творчість і майстерність: хрестоматія / Навч. посібник. – К., 2000. – 167 с.
3. Саморегуляція и прогнозирование социального поведения личности / Под ред. В.А.Ядова. – Л.: Наука, 1979. – 264 с.
4. Яким має бути сучасний вчитель – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: – <https://osvitoria.media/experience/yakym-maye-buty-suchasnyj-vchytel/>